CHAPTER - 2

Review Questions No: 8

Sutra 2-26 to 2-44

તત્ત્વાર્થ વિવરણ 12-13

Due Date: 9/3/2020

True/False

(1) — જીવ પરભવમાં જાય ત્યારે તેની સાથે કાર્મણ શરીર જ હોય

(૨) — વિગ્રહ ગતિમાં જીવ એક જ સમયમાં ઉત્પત્તિ સ્થાને પહોંચી જાય

(3) — વૈક્રિય શરીર ઔદારિક શરીર કરતાં મોટું જ હોય

(૪) — નારકમાં રહેતા જીવો નપુંસક છે.

(૫) — વિકલેન્દ્રિય જીવ એટલે બેઇન્દ્રિય-તેઇન્દ્રિય-અને ચઉરિન્દ્રિય જીવ

(૬) — હાથીનો જન્મ પોતજ કહેવાય છે.

(૭) — મારી સાથે વર્તમાનમાં માત્ર બે જ શરીર છે.

(૮) — વૈક્રિય અને આહારક શરીર એક સાથે ન હોય

(૯) — કાર્મણ શરીર અપ્રતિઘાતી છે.

(૧૦) — તૈજસ અને કાર્મણ શરીર દરેક સંસારી જીવને હોય

(૧૧) — અભવ્ય જીવ માટે તૈજસ અને કાર્મણ શરીર અનંતકાળ સુધી હોય

(૧૨) — તૈજસ અને કાર્મણ શરીરના આત્મપ્રદેશો આહારક શરીર કરતાં અનંતગુણા છે.

(૧૩) — સ્ત્રી-પુરુષના સંબંધ વિનાં જીવનો જન્મ ઉપપાત જન્મ કહેવાય

(૧૪) — સર્વ જીવોની કુલ ૮૪ લાખ યોનિ છે.

(૧૫) — નારક અને દેવની અચિત્ત યોનિ હોય છે.

(૧૬) — મનુષ્યની કુલ યોનિ ૧૪ લાખ છે.

(૧૭) — જન્મના ત્રણ ભેદ છે સંમૂર્છન, ગર્ભ અને વૈક્રિય

(૧૮) — મનુષ્યનો જન્મ જરાયુ કહેવાય છે.

(૧૯) — ૧૪ પૂર્વધર દરેક મુનિ આહારક શરીર બનાવી શકે.

(૨૦) — તૈજસ અને કાર્મણ શરીરની ગતિ સંપૂર્ણ લોકમાં થઈ શકે છે.

Tattvarth Sutra
Vivechan - 14

જીવોના પ્રકાર	મૂળ ભેદ	વર્ણ-ગંધ-રસ-સ્પર્શ-સંસ્થાન ૫x૨x૫x૮x૫ =	(મૂળભેદની સંખ્યા) x (૨૦૦૦) = કુલ યોનિ
પૃથ્વીકાય	૩૫૦	૨૦૦૦	૭ લાખ
અપકાય	૩૫૦	૨૦૦૦	૭ લાખ
તેઉકાય	૩૫૦	૨૦૦૦	૭ લાખ
વાઉકાય	૩૫૦	૨૦૦૦	૭ લાખ
પ્રત્યેક વનસ્પતિકાય	૫૦૦	૨૦૦૦	૧૦ લાખ
સાધારણ વનસ્પતિકાય	૭૦૦	૨૦૦૦	૧૪ લાખ
બેઈન્દ્રિય	૧૦૦	૨૦૦૦	૨ લાખ
તેઈન્દ્રિય	૧૦૦	૨૦૦૦	૨ લાખ
ચઉરિન્દ્રિય	૧૦૦	૨૦૦૦	૨ લાખ
દેવતા	૨૦૦	૨૦૦૦	૪ લાખ
નારકી	૨૦૦	૨૦૦૦	૪ લાખ
તિર્યંચ પંચેન્દ્રિય	૨૦૦	૨૦૦૦	૪ લાખ

SUTRA 2-44

● એક સાથે કેટલા શરીર કયા જીવોને હોય ?

ક્ર.	શરીર	જીવ
૧	તૈજસ, કાર્મણ	વિગ્રહગતિવાળા જીવોને
૨	તૈજસ, કાર્મણ, ઔદારિક	ભવસ્થ મનુષ્યો-તિર્યંચોને
૩	તૈજસ, કાર્મણ, વૈક્રિય	ભવસ્થ દેવો-નારકીઓને
૪	તૈજસ, કાર્મણ, ઔદારિક, વૈક્રિય	વૈક્રિયલબ્ધિધરમનુષ્ય-તિર્યંચવૈક્રિય શરીર બનાવે ત્યારે (ત્યારે ઔદારિક શરીર સાથે અવિચ્છિન્ન આત્મપ્રદેશ હોય છે.)
૫	તૈજસ, કાર્મણ, ઔદારિક, આહારક	આહારક લબ્ધિવાળા ચૌદ પૂર્વધર મહાત્મા આહારક શરીર બનાવે ત્યારે. (ત્યારે ઔદારિક શરીર સાથે અવિચ્છિન્ન આત્મપ્રદેશ હોય છે.)

આયુષ્ય

- **અપવર્તનીય**
  - નિયમા સોપક્રમ જ હોય
    કોઈપણ નિમિત્તથી
    અકાળે આયુષ્ય તૂટી જાય
- **અનપવર્તનીય**
  - **સોપક્રમ**
    નિમિત્ત મળે તો પણ આયુષ્યની
    સ્થિતિ (કાળ) ઘટે નહીં.
    દા. ત. ગજસુકુમાલ,
    ખંધકમુનિના શિષ્યો
  - **નિરુપક્રમ**
    કોઈપણ નિમિત્ત પ્રાપ્ત
    થયા વિના સહજપણે
    પૂર્ણ થાય
    જેમ કે તીર્થંકરાદિનું
    આયુષ્ય

- પરભવનું આયુષ્ય ક્યારે બંધાય ?

જીવો	પરભવાયુષ્ય ક્યારે બાંધે ?
નારકી, દેવો, અસંખ્ય વર્ષના આયુષ્યવાળા મનુષ્ય-પંચેન્દ્રિય તિર્યંચ	સ્વભવાયુષ્યના ૬ માસ બાકી હોય ત્યારે
એકેન્દ્રિય, વિકલેન્દ્રિય, નિરુપક્રમ આયુષ્યવાળા મનુષ્ય-પંચેન્દ્રિય તિર્યંચ	સ્વભવાયુષ્યનો ત્રીજો ભાગ બાકી હોય ત્યારે
સોપક્રમ આયુષ્યવાળા મનુષ્ય-પંચેન્દ્રિય તિર્યંચ	સ્વભવાયુષ્યનો ત્રીજો ભાગ બાકી હોય ત્યારે, અથવા નવમો ભાગ બાકી હોય ત્યારે, અથવા સત્યાવીશમો ભાગ બાકી હોય ત્યારે, અથવા છેલ્લા અંતર્મુહૂર્તમાં

CHAPTER - 2

એકેન્દ્રિય, વિકલેન્દ્રિય, તિર્યંચ, મનુષ્ય, દેવ અને નારક પોતાના ભવમાંથી મૃત્યુ પામીને કયા કયા ભવમાં ઉત્પન્ન થઈ શકે? તેનું સમાધાન નીચેના ચાર્ટમાંથી મળે છે.

વર્તમાન ભવ	એકેન્દ્રિય	વિકલેન્દ્રિય	તિર્યંચ	મનુષ્ય	દેવ	નારક
પૃથ્વી-અપ-વનસ્પતિ	✓	✓	✓	✓	✓	✗
તેઉકાય - વાઉકાય	✓	✓	✓	✗	✗	✗
વિકલેન્દ્રિય	✓	✓	✓	✓	✗	✗
તિર્યંચ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
મનુષ્ય	✓	✓	✓	✓	✓	✓
દેવ	બે દેવલોક સુધીના દેવો પૃથ્વી-અપ- અને વનસ્પતિમાં જન્મે છે.	✗	✓	✓	✗	✗
નારક	✗	✗	✓	✓	✗	✗

6

Tattvarth Sutra
Vivechan - 14

ઈન્દ્રિય-પ્રાણ-પર્યાપ્તિ

જીવ	ઈન્દ્રિય	કુલ	પ્રાણ	કુલ	પર્યાપ્તિ	કુલ
એકેન્દ્રિય	સ્પર્શનેન્દ્રિય	(૧)	સ્પર્શનેન્દ્રિય કાયબળ શ્વાસોચ્છ્વાસ આયુષ્ય	(૪)	આહાર શરીર ઈન્દ્રિય શ્વાસોચ્છ્વાસ	(૪)
બેઈન્દ્રિય	સ્પર્શનેન્દ્રિય રસનેન્દ્રિય	(૨)	સ્પર્શનેન્દ્રિય રસનેન્દ્રિય વચનબળ કાયબળ શ્વાસોચ્છ્વાસ, આયુષ્ય	(૬)	આહાર શરીર ઈન્દ્રિય શ્વાસોચ્છ્વાસ ભાષા	(૫)
તેઈન્દ્રિય	સ્પર્શનેન્દ્રિય રસનેન્દ્રિય ઘ્રાણેન્દ્રિય	(૩)	સ્પર્શનેન્દ્રિય રસનેન્દ્રિય, ઘ્રાણેન્દ્રિય વચનબળ, કાયબળ, શ્વાસોચ્છ્વાસ, આયુષ્ય	(૭)	ઉપર પ્રમાણે	(૫)
ચઉરિન્દ્રિય	સ્પર્શનેન્દ્રિય રસનેન્દ્રિય ઘ્રાણેન્દ્રિય ચક્ષુરિન્દ્રિય	(૪)	સ્પર્શનેન્દ્રિય રસનેન્દ્રિય, ઘ્રાણેન્દ્રિય, ચક્ષુરિન્દ્રિય વચનબળ, કાયબળ, શ્વાસોચ્છ્વાસ, આયુષ્ય,	(૮)	ઉપર પ્રમાણે	(૫)
પંચેન્દ્રિય અસંજ્ઞી	સ્પર્શનેન્દ્રિય રસનેન્દ્રિય ઘ્રાણેન્દ્રિય ચક્ષુરિન્દ્રિય શ્રોત્રેન્દ્રિય	(૫)	પાંચઈન્દ્રિય વચનબળ, કાયબળ શ્વાસોચ્છ્વાસ, આયુષ્ય	(૯)	ઉપર પ્રમાણે	(૫)
પંચેન્દ્રિય (સંજ્ઞી)	પાંચે પાંચ ઈન્દ્રિય	(૫)	પાંચઈન્દ્રિય મનબળ વચનબળ, કાયબળ શ્વાસોચ્છ્વાસ, આયુષ્યમન	(૧૦)	આહાર શરીર, ઈન્દ્રિય શ્વાસોચ્છ્વાસ, ભાષા, મન	(૬)